

Arviointi, johtaminen ja vaikuttaminen kuuluvat yhteen

Joukko yliopistokirjastoja on toteuttanut viime vuoden aikana toimintansa arviointia kansainvälisen LibQUAL -kyselyn avulla, jota kuvaillaan tarkemmin kirjastopalvelujen kehittämiseen liittyvässä artikkelissa tässä numerossa. Mallin erityisenä hyötynä on sen tuottama laajalti vertailukelpoinen tieto, jolla organisaatioiden vahvuuksia ja heikkouksia voidaan tarkastella suhteessa toisiinsa. Mallin kansainvälisen käytön takia vertailuja on helppo tehdä esimerkiksi suhteessa samankokoisiin oman alan kirjastoihin eri maissa.

Suomalaisten yliopistokirjastojen kiinnostus toimintansa arviointiin ei kuitenkaan jää vain LibQUAL-malliin. Yliopistokirjastojen neuvostossa toimivat kirjastot ovat Laatu ja vaikuttavuus-hankkeessa työstäneet usean vuoden ajan laatutyöhön liittyviä työvälineitä. Hankkeen tuloksena on syntynyt esimerkiksi Laatu-käsikirja, joka antaa kirjastoille tukea mm. johtamiseen, prosessien kuvaamiseen, laatu-käsikirjan tuottamiseen sekä laatu-järjestelmien tuottamiseen.

Pelkkä paikallaolo ja julkaisujen tarjonta ei ole enää pitkään aikaan riittänyt siihen, että kirjastoiden arvo ymmärrettäisiin. Lisäksi toiminnan arviointi on alkanut monin tavoin vakiintua osaksi erilaisten organisaation toimintaa. Meidän arvomme mitataan yhä tarkemmin tilastollisesti ja laadullisesti – tehtävien luonteena, prosessien toimivuutena, suoritteina, käyttömäärinä, käyttäjien mielipiteinä ja yleisempänä vaikutuksena.

Usein myös organisaation keskeisten toimijoiden on kyettävä tunnistamaan tehdyn työn arvo. Muuten olemme vaikeuksissa. Arviointi, johtaminen ja vaikuttaminen siis kulkevat käsi kädessä.

Timo Turja toteaa kirjoituksessaan kirjastoalan edunvalvonnasta, että alan ammattilaiset ovat usein tottuneita ajamaan asioitaan paikallisesti, mutta vaikuttaminen valtakunnalliseen päätöksentekoon on etäämpänä. Tiukentuva taloustilanne, kuntien ja korkeakoulujen yhdistyminen ovat kuitenkin ajamassa asioita siihen suuntaan, että valtakunnallistakin vaikuttamista tarvittaisiin lisää. Asioiden ajaminen omassa organisaatiossa tai omalla alueella ei ehkä riitä, vaan on katsottava muutoksia ja tavoitteita laajemmasta perspektiivistä. Tämä sama suunta näkyy myös laatu-työn näköaloissa, jotka laajentuvat paitsi kansallisiin, myös kansainvälisiin vertailuihin. Turjan artikkeli kannattaa lukea erityi-

sen tarkasti, sillä se kuvailee hyvin päätöksentekoprosessin vaiheita, toimintamalleja ja monia niistä toimijoista, joihin olisi mahdollista ottaa yhteyttä.

Kun olosuhteet eivät kaikilta osin anna aihetta optimismiin, on ilahduttavaa myös nähdä esimerkkejä siitä, miten asiat voivat edistyä ja onnistua. Viimeaikainen tutustumiseni erään ministeriön tiedonhallintaan oli valaiseva esimerkki siitä, mitä tietoammattilaiset ovat voineet saada aikaan. Tietopalvelu on omassa organisaatiossaan tehnyt aloitteen sisällönhallinnan edistämiseksi ja toimii nyt koko organisaatiota koskevan kehittämishankkeen vetäjänä. Tiedonhallintaa ja tiedon tarjontaa on myös lähdetty syventämään alueilla, joissa se voisi olla vielä tiiviimmässä yhteydessä toimijoihin.

Aloitekyvyllä voi siis olla ratkaiseva vaikutus siihen, millainen rooli kirjastolle toimijana muodostuu. Luultavasti monessa muusakin organisaatiossa olisi kehitykseen vaikuttamisen mahdollisuuksia, jos otamme sen paikan – teemme aloitteita ja otamme käytännössä vastuuta siihen kehitykseen puuttumisesta, jonka näemme tarpeelliseksi.

Vaikuttaminen saattaa yksinkertaisesti olla sitä, että näemme sen tiedon arvon, jota olisi tarjolla ja viemme sen sinne, missä sitä tarvitaan.

Päivikki Karhula